

OBSAH

SLOVNÍČEK.....	8
KERAMICKÁ DÍLNA A JEJÍ VYBAVENÍ.....	8
PLÁNOVÁNÍ	9
NÁVRH PLÁNU PRÁCE NA OBDOBÍ JEDNOHO ŠKOLNÍHO ROKU.....	10
SUŠENÍ A VYPALOVÁNÍ VÝROBKŮ.....	11
ÚVOD K DEKOROVÁNÍ KERAMIKY.....	12
GLAZOVÁNÍ	12
MOŘENÍ A PATINOVÁNÍ KERAMIKY OXIDY.....	12
NANÁŠENÍ ENGOBY.....	12
DEKOROVÁNÍ KERAMIKY / příloha plánu práce	12
POSTUPY A NÁVODY REALIZACE NÁMĚTŮ.....	14
Lekce 1: CUKROVÍ (výlisky ze sádrové hmoty)	14
Lekce 2: ZVÍŘÁTKA (výlisky ze sádrové hmoty)	15
Lekce 3: MOTÝLEK	16
Lekce 4: KNOFLÍK	18
Lekce 5: TALÍŘ.....	20
Lekce 6: TÁCEK.....	21
Lekce 7: GLAZOVÁNÍ KERAMIKY NAMÁČENÍM.....	22
Lekce 8: MASKA ČERTÍKA.....	23
Lekce 9: MASKA ANDĚLA.....	25
Lekce 10: MISKA	26
Lekce 11: BERÁNEK	27
Lekce 12: NAMÁČENÍ KERAMIKY V OXIDECH KOVŮ.....	29
Lekce 13: RÁMEČEK	30
Lekce 14: ŠNEK, PTÁČEK.....	32

Lekce 15: VĚNEC.....	33
Lekce 16: ZVONEČEK	34
Lekce 17: DEKOROVÁNÍ KERAMIKY ZATÍRÁNÍM OXIDŮ KOVŮ	36
Lekce 18: ZÁVĚS ZVONKOHRA.....	37
Lekce 19: ZÁVĚS SLEPIČKA/PTÁK	38
Lekce 20: DOMEČEK	41
Lekce 21: STOJÁNEK NA TUŽKY.....	43
Lekce 22: DEKOROVÁNÍ KERAMIKY MALOVÁNÍM GLAZURAMI.....	45
Lekce 23: PROSTÍRÁNÍ	46
Lekce 24: MÍSA	47
Lekce 25: MŮJ KAMARÁD	49
Lekce 26: ZAHRÁDKA.....	51
Lekce 27: DEKOROVÁNÍ KERAMIKY ZATÍRÁNÍM GLAZUR.....	53
Lekce 28: KVĚTINA	53
Lekce 29: A) PTÁČEK KLUBÁČEK.....	55
Lekce 29: B) LOUTKA ANDĚLA	58
Lekce 30: STROM	60
Lekce 31: KVĚTINÁČ	61
Lekce 32: DEKOROVÁNÍ KERAMIKY POLÉVÁNÍM GLAZUROU	64
Lekce 33: HOUBY	65
Lekce 34: ŽELVA.....	67
Lekce 35: OBLOHA	68
Lekce 36: SLunce	70
Lekce 37: DEKOROVÁNÍ KERAMIKY RYTÍM DO ENGOBY	72
ZÁVĚR	74

NÁVRH PLÁNU PRÁCE NA OBDOBÍ JEDNOHO ŠKOLNÍHO ROKU

Měsíc	Lekce	Cíl činnosti	Činnost	Námět práce
Říjen	1 2	Seznámení s materiélem a s jeho vlastnostmi	Zpracovávání keramické hlíny, trhání a vtláčování kousků hlíny do sádrové formy, zdobení otiskem špejle	Cukroví Zvířátka
Listopad	3 4	Seznámení se základními pomůckami k výrobě keramiky	Volné tvarování hlíny, dotváření otisky a děrováním	Motýlek Knoflík
	5 6	Práce ve formě	Nalepování kousků hlíny na formu, zdobení otisky a děrováním, zahazování nerovností	Talíř Tácek
Prosinec	7	Dekorování keramiky*	I. Namáčení do glazury	
	8 9	Modelování koule	Modelování koule tlakem o podložku a v dlaních, zploštění a vytvarování placky, zdobení nalepením detailů	Maska čertíka Maska anděla
	10 11	Modelování misky	Hloubení koule prsty, zdobení šlikrem	Miska Beránek
Leden	12	Dekorování keramiky	II. Namáčení v oxidu	
	13 14	Modelování válce	Tvorba z válců různé síly, zužování válce, stáčení do spirály, ohýbání, vytažení detailu z kusu hlíny	Rámeček Šnek Ptáček
	15 16	Modelování šňůrky	Válení dlouhého tenkého válečku tlakem o podložku, stáčení a splétání šňůrky	Věnec Zvoneček
Únor	17	Dekorování keramiky	III. Patinování oxidy kovů	
	18 19	Vyválení plátu	Vykrajování z plátu, použití vykrajovátek a razítek	Zvonkohra Slepíčka/Pták
	20 21	Tvorba keramiky z plátu	Plošné i prostorové tvarování plátu, zhotovení dna nádoby, uhlazení okrajů	Domeček Stojan na tužky
Březen	22	Dekorování keramiky	IV. Malování detailu glazurami	
	23 24	Řezání plátu	Práce s jehlou na keramiku, ořezávání podle formy, zdobení plošným reliéfem	Prostírání Mísa
	25 26	Vyřezávání podle šablony	Rozvržení plochy při použití šablon, dírkování, využití šlikru	Můj kamarád Zahrádka

Měsíc	Lekce	Cíl činnosti	Činnost	Námět práce
Duben	27	Dekorování keramiky	V. Zatírání glazury	
	28	Tvorba celku z částí	Slepování vyřezaných tvarů, doplnění modelovaným a lisovaným detailem	Květina Ptáček/Loutka
	29	Modelování reliéfu	Tvorba a nalepování reliéfu na plát	Strom Květináč
Květen	30			
	31			
Květen	32	Dekorování keramiky	VI. Polévání glazurou	
	33	Prostorové objekty	Ztvárnění své představy, nanášení engoby na hlínou, kresba do engoby	Houbky Želva
Červen	35	Plošná keramická tvorba	Modelování podle své představy, zdobení keramiky engobou	Obloha Slunce
	36	Dekorování keramiky	VII. Rytí do engoby	
	37			

* Dekorování keramiky je uvedeno v samostatné kapitole

Stává se, že během školního roku u některých dětí zájem o keramické tvoření slábne. V tom případě situaci zhodnotíme společně s jejich rodiči a dohodneme se na dalším postupu. Důvody nezájmu bývají různé, je ale třeba zdůraznit, že vzhledem k systematicnosti práce není vhodné, aby dítě po delší absenci opět s keramikou začínalo.

Při plánování tvorby je třeba brát v úvahu dobu schnutí jednotlivých výrobků, která dle typu výrobku trvá jeden až tři týdny. Toto je třeba si uvědomit především při tvorbě pro různé svátky, např. Vánoce, Velikonoce, a naplánovat tvoření tak, aby výtvory bylo možné včas vypálit.

SUŠENÍ A VYPALOVÁNÍ VÝROBKŮ

Výrobky dětí uskladňujeme na podložkách, které jsou savé. Využijeme především obkladačky, eternit, sololit nebo sádrové desky. Keramiku po zavadnutí dětem podepíšeme na rubové straně, a to vyrytím monogramu nebo jména jehlou na keramiku, špejlí či pletací jehlicí apod. Podle teploty v místnosti a velikosti výrobku ponecháme hlínou vysychat. Většinou při pokojové teplotě postačí doba schnutí jeden až tři týdny. Máme-li výrobek na formě, musíme jej z ní co nejdřív sundat, jinak vlivem smrštování hlínou při vysychání dílo popraská a rozpadne se.

Nakládání pece po vyschnutí keramiky je pro první výpal, tzv. přežah, nejjednodušší, protože můžeme výrobky klást na sebe i do sebe (máme-li nádobky s víčky, pálíme je zavíckované). Hlina, je-li dobré před výrobou prohnětena, nepraskne a neslepí se. Poprvé vypalujeme většinou na 900 °C – 1020 °C, podle doporučení výrobce hlínky.

Po prvném výpalu většinou ještě keramiku dále upravujeme – dekorujeme.

Nakládání pece k druhému výpalu je obtížnější, protože je třeba dát pozor, aby se naglazované výrobky nedotýkaly a aby neměly naglazované či potřísňené dno glazurou. Slepily by se anebo by přilepením poškodily pec.

Jiné je to při druhém výpalu keramiky mořené či zdobené oxidy. Takto dekorované výrobky můžeme nakládat do pece jako při prvním výpalu. Také teplota pálení této keramiky je nižší.

ÚVOD K DEKOROVÁNÍ KERAMIKY

GLAZOVÁNÍ

Dekorování keramiky s dětmi ve věku 5–6 let se podobá malování barvami, což je technika dětem již známá. Glazury jsou dodávány výrobcem v sypkém nebo kašovitém stavu. Práškové glazury jsou pro naši práci vhodnější. Jsou netoxicke a děti rozmíchávání malého množství prášku ve vodě kolíkem nebo štětcem hravě zvládnou. Hustotu glazury určí učitelka, většinou je poměr vody : glazury 1 : 2. Přesný návod nelze dát, protože keramiku zhotovujeme z hlín různých kvalit a vlastností a také síla střepu bývá různá. S dětmi glazujeme vždy jen přežahly výrobek, který musí být čistý a suchý. Teplota druhého výpalu bývá orientačně uvedena na glazurách již výrobcem. Většinou pálime drobné naglazované výrobky dětí na 1020 °C až 1100 °C.

MOŘENÍ A PATINOVÁNÍ KERAMIKY OXIDY

Oxidy jsou výrobcem dodávány ve formě prášku a slouží k dobarvování glazur, surového i přežahlého střepu. Tento materiál se osvědčuje zředěný vodou. Práce s oxidy se liší od glazování tím, že jejich roztok je řidší a pigment se usazuje na dně nádoby. Proto většinou namáčí (moří) keramiku do oxidu učitelka a děti výrobek posléze jen patinují otíráním mokrého povrchu vlhkou houbičkou (zatíráním). Následně ji stačí vypálit na 900 °C.

NANÁŠENÍ ENGOBY

Engoby jsou kašovité hmoty různých barev, dodávané výrobcem v konzistenci, která je vhodná k nanášení štětcem. Pokrýváme surový, nevypálený výrobek buď souvislou vrstvou, nebo můžeme engobou také malovat a po přežahu dále dekorovat keramiku výše uvedenými způsoby.

Před nanášením engoby má být hlína mírně zavadlá, ne vysušená. Po zavadnutí engoby do ní lze rýt, kreslit a vytvářet tímto způsobem na keramice zajímavý dekor. S dětmi předškolního věku engoby neleštíme ani jinak neupravujeme, ale můžeme je navzájem mísit a překrýváním vytvářet další efekty.

Dekorování keramiky dalšími známými způsoby je sice možné, ale výše uvedené techniky vzhledem k věku dětí a časovému omezení jednoho školního roku jako základ plně postačí.

DEKOROVÁNÍ KERAMIKY / příloha plánu práce

Cíl činnosti	Činnost
I. Namáčení do glazury	Experimentace s materiélem*, rozmíchávání glazury ve vodě; namáčení celého nebo části vypáleného výrobku do glazury jedné barvy
II. Namáčení v oxidu	Příprava roztoku oxidu**; namáčení vypálené keramiky do oxidu (moření)
III. Zatírání oxidu	Míchání a experimentace s roztokem pigmentu a vody; zatírání–patinování oxidu do mokrého střepu
IV. Malování detailu glazurami	Malba barevnými glazurami na keramiku namočenou v oxidu nebo patinovanou oxidem, zdůraznění detailů výrobku glazurou

Cíl činnosti	Činnost
V. Zatírání glazury	Míchání a experimentace s roztokem glazury; zatírání glazury do střepu a namáčení výrobku v transparentní glazuře
VI. Polévání glazurou	Dekorování keramiky poléváním; pokrytí celé plochy střepu glazurami různých barev, rozšíření glazury štětcem; otření dna výrobku
VII. Rytí do engoby	Malba engobou na surovou hlínu, kresba do engoby

* Pozorování činnosti učitelky ** Experimentace pod dozorem učitelky

Lekce 5: TALÍŘ

Cíl činnosti: Práce ve formě

Činnost: Nalepování kousků hlíny na formu, zdobení otisky a dřeváním, zahazování nerovností

Pomůcky: Keramická hlína, struna na řezání hlíny, podložka, textilní koženka, hadřík, houbička, miska s vodou, drobné předměty s výraznou plastickou strukturou, odstřížky krajek, oxid železa nebo glazura, jmenovky dětí, plochý talíř, hotový výrobek – keramický talíř

Motivace:

Každé dítě dostane jeden plochý jídelní talíř. Učitelka dětem zarecituje báseň „Malíř“:

Vezmi žlutou tužku, namaluj mi hrušku. A pod hrušku talíř. Sláva, ty jsi malíř! (František Hrubín)

Pohovoríme s dětmi o tvaru, vzhledu a účelu talíře. Zeptáme se dětí, jaké mají doma talíře a jaký je ten, ze kterého rády jedí. Prohlédneme si také keramický talíř, který si dnes vyrobíme.

Metodický postup:

A) Příprava na práci

Dle pokynů si děti připraví potřebné pomůcky. Učitelka dá každému dítěti na jeho koženkou podložku kousek hlíny a jeden plochý jídelní talíř. Přichystáme nařezané kousky hlíny, aby si děti mohly dle potřeby hlínu přibírat. Učitelka pracuje společně s dětmi, stále názorně předvádí činnost, vysvětluje. V této lekci opět poskytneme dětem dostatečně dlouhou dobu k prozkoumání vlastností keramické hlíny.

Předvedeme a vyzkoušíme si, jak se hlína řeže strunou, jak se zpracovává mačkáním, válením, boucháním, jak ji lze trhat, jak se mění její vlastnosti v suchém nebo vlhkém prostředí.

B) Jak vyrobíme talíř

Děti hlínu trhají na kousky a z nich na podložce modelují kuličky. Učíme děti modelovat kouli válením mezi dlaněmi. Netrváme ani na precizním tvaru ani na stejně velikosti kousků. Nenásilně, vlastním názorným příkladem děti upozorníme, jak by bylo vhodné z hlíny tvořit.

Do připravené formy – talíře – vyložené vlhkým hadříkem vtlačujeme připravené kuličky tak, aby se částečně překrývaly a nebyly mezi nimi mezery. Pracujeme od středu formy k okrajům a snažíme se dodržet kruhový tvar výrobku.

Důležité je nezahnout okrajové kousky hlíny pod formu, dodržet velikost a tvar talíře, nenechávat mezi kousky dírky. Dílo je třeba pečlivě prohlédnout a objevené dírky zlepít kuličkou hlíny.

Talíř ozdobíme otisky krajek či razítek různých struktur nebo dřeváním. Okraje talíře zahladíme vlhkou houbičkou a prsty.

Hotový výrobek děti odnesou na určené místo a umístí do talíře svou jmenovku. Po zavadnutí učitelka

výrobek sejme z formy, stáhne z něj hadřík a na dno talíře narýsuje jehlou jméno autora.

Talíř necháme položený na savé podložce (např. obkladačka, eternit) doschnout.

Výrobky vypálíme na nižší teplotu, asi 900 °C, tzv. „na střep“.

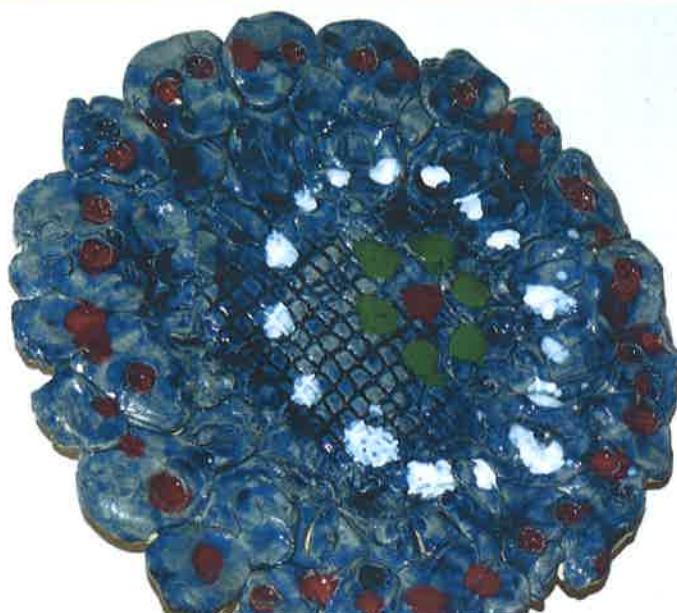
Při nakládání pece mohou děti asi stovat. Při pálení, z bezpečnostních důvodů, však děti nikdy nepomáhají. Hrozí riziko úrazu. Po vychladnutí pece se mohou děti účastnit jejího vybírání a seznámit se s výsledkem své práce. Zkoumáme změnu vzhledu a vlastnosti hlíny po vypálení.

C) Jak talíř dekorujeme

Vypálený výrobek zdobíme barevnými glazurami tak, že každému dítěti nalijeme do talíře zvolenou barvu glazury, kterou si předtím dítě připravilo rozmícháním práškové glazury ve vodě. Hustotu glazury určuje a ředění provádí učitelka. Děti štětcem rozmíchávají a rozvírají glazuru po celém talíři tak, aby byla pokryta jeho celá plocha a neprosvitá nikde střep. Takto ošetřený výrobek můžeme ještě namočit do transparentní glazury. Vrstva glazury musí být dostatečně silná. Po zaschnutí pečlivě otřeme vlhkou houbou glazuru ze dna talíře, aby nedošlo k přilepení výrobku k peci. Rovněž při nakládání pece dbáme, aby se výrobky navzájem nedotýkaly a tím se k sobě nepřilepily.

Druhý výpal provedeme na vyšší teplotu – asi 1020 °C.

Hotový výrobek působí velmi dekorativně.

Lekce 6: TÁCEK

Cíl činnosti: Práce ve formě

Cinnost: Nalepování kousků hlíny na formu, zdobení otisky a děrováním, zahlavování nerovností

Pomůcky: Keramická hlína, struna na řezání hlíny, podložka, textilní koženka, hadřík, svačinový tácek-podnos, houbička, miska s vodou, odstřížky krajek, textilu nebo pytlloviny, glazura, jmenovky dětí, hotový výrobek, nápojová slámka z PVC

Motivace:

Každé dítě dostane jeden obdélníkový jídelní podnos ve velikosti zhruba 20 cm x 30 cm. Rozdáme dě-

Metodický postup:

A) Příprava na práci

Před touto lekcí si musíme připravit pro každé dítě šablonu čtvrtkruhu a formu z tvrdého papíru ve tvaru jehlanu takové velikosti, aby čtvrtkruh tvořil přesný plášť jehlanu. Výška jehlanu bude výškou loutky ptáčka. Tuto formu později využijeme i na výrobu jiných loutek.

Děti si připraví dle instrukcí pomůcky. Rozdáme každému dítěti kus hlíny a tu si známým způsobem zpracují děti tak, aby postupně vyválely plát hlíny asi půl až jeden cm silný.

Při vyvalování plátu začínáme od středu, ale nedotlačujeme váleček až k okrajům, aby se příliš neztenčily. Plát často obracíme a nakonec jej uhladíme houbičkou, kterou dobře vyždímáme, hlína nesmí být příliš vlhká, nedržela by tvar.

Rozdáme dětem papírové šablony. Připomeneme si, jak bezpečně zacházet s jehlou, a předvedeme si, jak čtvrtkruh přiložit k plátu a vyřezat tvar dle šablony.

B) Jak vytvoříme loutku ptáčka

Vyříznutým čtvrtkruhem z plátu hlíny pokryjeme formu.

Okraje plátu přitiskneme k sobě, zahladíme tento spoj špachtlí a vlhkou houbičkou. Urovnáme i spodní okraj jehlanu tak, aby byl pěkně kulatý.

Z přiměřeně velkého kousku hlíny vymodelujeme hlavičku – kouli –, do které vyhloubíme tužkou otvor. Pozor, otvor nesmíme provrtat skrz kouli! Otvor v kouli naplníme šlikrem a nasadíme na mírně zdrsněnou špičku jehlanu. Zdrsnění provedeme poškrábáním hlíny jehlou. Přetékající šlikr otřeme houbičkou a celý spoj prstem pečlivě uhladíme.

Z malého kousku hlíny vymodelujeme malý jehlan – zobák –, který připevníme k hlavičce rovněž pomocí šlikru. Nad něj připevníme dvě kuličky, které po vymodelování zploštíme úderem o podložku, tím nám vzniknou dvě polokoule – oči.

Křídélka přilepíme rovněž šlikrem. Můžeme je vyříznout z plátu podle šablony, vykrojit formičkou nebo

vymodelovat.

Oči, křidélka i zobák ozdobíme a dotvoříme otiskem detailů tužkou, špachtlí. Vyrytím linky jehlou naznačíme ptáčkovi na zobáku „úsměv“. Jehlou vyryjeme ptáčkovi obočí, razítky ozdobíme celé tělo apod.

Ze dvou menších kuliček zploštěním vymodelujeme chodidla a slámkou do nich v místě „paty“ vypichneme dírku na provléknutí provázku. Provázek bude plnit funkci libovolně dlouhých nožiček zakončených chodidly vytvořenými z keramiky.

Na přední části jehlanu, kousek od spodního okraje, vypichneme dírky na upevnění nožek. Hlavíčku loutky rovněž proděravíme. Hlavíčka, která je z kompaktního kusu hlíny, tím rychleji proschne. Do vzniklého otvoru po vypálení zastrčíme chomáč provázků nebo travin jako vlasy. Pokud otvorem provlékнемe provázek s hliněným korálkem, bude ptáček zvonit jako zvoneček – „zpívat“.

Po vysušení keramické ptáčky poprvé vypálíme na 950 °C.

C) Jak loutku dekorujeme

Přežahnutý výrobek dekorujeme všemi známými způsoby nebo jej můžeme po nechat v přírodní barvě a dokreslit detaily fixy na keramiku či hobby barvičkami. Nejvíce ale děti baví malování loutky barevnými technikami glazování. Stále nanášíme glazuru rozmíchanou, neměl by prosvítat střep, štětec nesmí být „suchý“. Glazuru také nesmíme stírat prsty ohmatáváním naglazovaných. Chodidla neglazujeme, zkusíme je mořit oxidem. Namořená keramika se potom lépe vypaluje, není zapotřebí speciální techniky vypalování navlečením na kantalový drátek.

Vypálenou loutku dotvoří učitelka. Děti dle svých dovedností mohou „pomáhat“ s provlékáním provázků – nožiček. Do otvoru na hlavě vsuneme smotek provázků nebo umělého lýka jako chocholku a veselý ptáček Klubáček je hotov.

ku zvedneme od podložky a po stranách tužkou naznačíme oči. Tlamičku želvy prostříhneme nůžkami a nad ni vypíchneme tužkou náznaky nozder.

Po mírném zavadnutí hlíny natřeme krunýř engobou. Na světlou hlínu použijeme tmavou a na tmavý krunýř použijeme běžovou nebo bílou engobu. Engoba musí být dostatečně hustá, aby precizně celý krunýř pokryla. Lze použít i dvě vrstvy a dbáme na to, abychom nepotřísnili nohy a hlavu želvy.

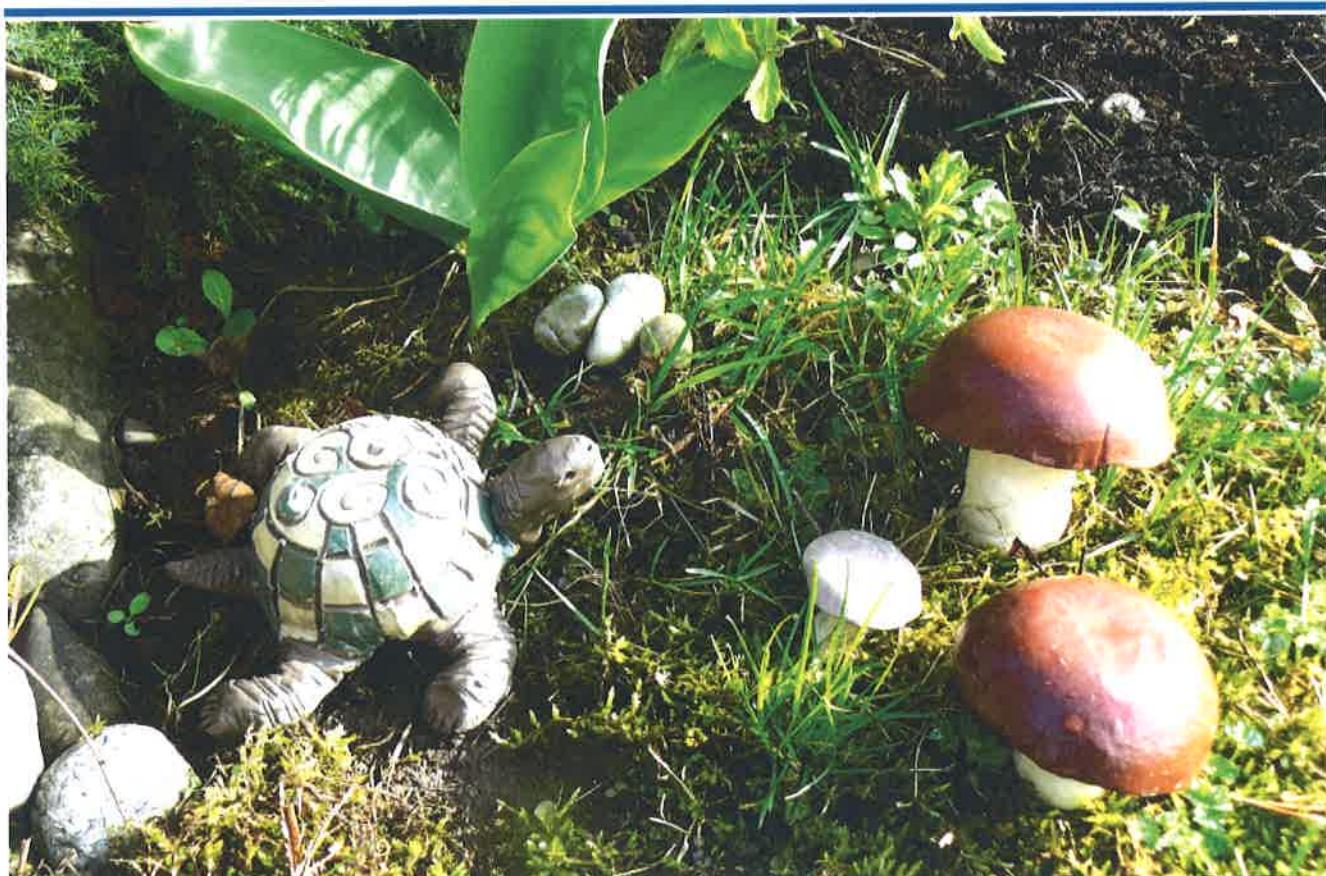
Po zaschnutí můžeme narýsovat tužkou do engoby na krunýři želvy charakteristické kresby – spirály, kruhy nebo čtverce. Mnohdy je ale postačující ponechat strukturu engoby jako náznak krunýře. Děti většinou smísí podkladovou burelku se světlou engobou a tím vzniknou zajímavé efekty. Na spodní stranu keramiky učitelka dětem želvičky podepíše. Výtvory si odneseme k sušení.

Metodická poznámka:

Po práci dohlédneme, aby děti pečlivě vymyly štětce od engoby, aby štětce nezatvrdly. Toto pravidlo platí při každém použití engoby.

C) Jak želvu dekorujeme

Po přežahu opět postačí výrobek namočit do transparentní glazury nebo pouze přestříknout bezbarvým lakem. Želva bude hezkou dekorací květinového záhonku či poslouží jako těžítko na psacím stole atp.

Lekce 35: OBLOHA

- Cíl činnosti: Plošná keramická tvorba
- Činnost: Modelování podle své představy, zdobení keramiky engobou, rytí do engoby
- Pomůcky: Tmavá keramická hlína + světlá engoba, nebo opačně světlá hlína + tmavěmodrá engoba, štětce, struna na řezání hlíny, podložka, koženka, hadřík, váleček, vykrajovací formičky na cukroví (malé kroužky a hvězdičky), miska s vodou, houbička, novinový papír, tužky, jehla, jmenovky dětí, vysoušeč vlasů (fén), obrázková encyklopédie „Vesmír“ nebo obrázky s tematikou oblohy a vesmíru, počasí

Motivace:

Učitelka dětem položí hádanku:

Dva černí berani venku se prohání. Jen do sebe růžkem strčí, hned z nich voda proudem crčí. (mraky)

V návaznosti na hádanku učitelka s dětmi diskutuje. Kde a kdy vidíme mraky? Co ještě můžeme vidět na nebi, ve vzduchu?

Následně si zahrajeme hru na rozvoj myšlení, „Co má peří, všechno letí“.

Společně s dětmi vytleskáváme říkadlo: Co má peří, všechno letí, a co nemá, neletí. „Mraky letí!“

Poté učitelka vzpaží a vysloví jméno libovolné věci, zvířete nebo osoby. Děti se nesmí nechat zmást a musí vzpažit s učitelkou pouze na pravdivé tvrzení. Na absurdní tvrzení (např. „auta letí“) spustí děti ruce dolů. Postupně učitelka vyjmenovává ptáky, draky, letadla, motýly, planety atd.

Metodický postup:

A) Příprava na práci

Rozebereme si potřebné pomůcky.

Na kožence zpracujeme hroudu hlíny a rozválíme ji známým způsobem na nepravidelný plát.

Tvar plátu můžeme ještě po obvodu trochu upravit, ohladit, oříznout. Plát i s koženkou ponecháme na podložce a vykrajujeme do něj nepravidelně po celé jeho ploše malé hvězdičky a kolečka – „planety“. Formička musí být před prací namočena do vody. Vykrojené tvary narovnáme, uhladíme a odložíme stranou.

Celý plát přikryjeme sololitovou podložkou a plát obrátíme.

Tím se nám překlopí spodní podložka nahoru. Sejmeme podložku shora z plátu, odstraníme koženku i hadřík a objeví se nám rovný plát s vykrájenými tvary.

Plochu podle vlastního uvážení ještě děti mohou doplnit dalšími vykrajenými hvězdičkami, které si rovněž odloží na pozdější využití.

B) Jak zhotovíme oblohu

Zmačkáme do kuliček několik kusů novinového papíru a zastrčíme je nepravidelně pod celou plochu plátu. Vzniklé nerovnosti, které představují abstrakci mračen, můžeme ještě zdůraznit jemným tlakem dlaní na papírové kuličky přes hliněný

